

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ YANINDA
ELMİN İNKİŞAFI FONDU**

**Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Elmin İnkişafı Fondunun
və UNESCO üzrə Azərbaycan Respublikasının Milli Komissiyasının
maliyyə və təşkilati dəstəyi ilə elmi-tədqiqat proqramlarının, layihələrinin
və digər elmi tədbirlərin maliyyələşdirilməsi məqsədi ilə qrantların
verilməsi üzrə 2013-cü ildə keçirilmiş beynəlxalq xarakterli
2-ci "ŞUŞA QRANTI" müsabiqəsinin (EIF/MQM-2-Shusha-2013-3(9))
qalibi olmuş layihənin yerinə yetirilməsi üzrə**

YEKUN ELMİ-TEXNİKİ HESABAT

Layihənin adı: **Dağlıq Qarabağ məcburi köçkünlərinin reproduktiv sağlamlıq vəziyyətinin öyrənilməsi**
Layihə rəhbərinin soyadı, adı və atasının adı: **Kamilova Nigar Mirnağı qızı**
Qrantın məbləği: **34 000 manat**
Layihənin nömrəsi: **EIF/MQM-2-Şuşa-2013-3(9)-10/07/3-M-03**
Müqavilənin imzalanma tarixi: **26 fevral 2014-cü il**
Qrant layihəsinin yerinə yetirilmə müddəti: **12 ay**
Layihənin icra müddəti (başlama və bitmə tarixi): **01 mart 2014-cü il-01 mart 2015-ci il**
Diqqət! Bütün məlumatlar 12 ölçülü Arial şrifti ilə, 1 intervalla doldurulmalıdır
Diqqət! Uyğun məlumat olmadığı təqdirdə müvafiq bölmə boş buraxılır

Hesabatda aşağıdakı məsələlər işıqlandırılmalıdır:

- 1** Layihənin həyata keçirilməsi üzrə yerinə yetirilmiş işlər, istifadə olunmuş üsul və yanaşmalar
(burada doldurmalı)

Bu gün sağlamlığa müxtəlif mövqeydən baxılır. Əhali arasında sağlamlığın qorunması və möhkəmləndirilməsinə yönəlmiş aktiv işlərin aparılması həm səhiyyə və sosial inkişaf orqanlarının düşünülmüş inteqrasiyasından, həm də müxtəlif nazirlik və idarələrin, ictimai təşkilatların sosial proqramlarından, eləcə də əhalinin özünün xəstəliklərin profilaktikası sahəsində səylərindən asılıdır.

Miqrantların yeni mühitə inteqrasiyası normal şəraitdə pozitiv nəticələr verə bilər. Buna "elit miqrasiya" da deyilir, eləcə də əhalinin təbii azalması şəraitində əhalinin aktiv işqabiliyyəti yüksək ixtisaslı kadrların və işçi qüvvəsinin çatışmazlığının aradan qalxmasına səbəb olur.
Bakı, Bakı ətrafı rayonlar, Gəncə kimi şəhərlər coğrafi mövqeyi, iqtisadi potensialı, siyasi stabilliyi

kimi bir sıra obyektiv və subyektiv səbəblərdən miqrantlar və məcburi köçkünlər üçün cəlbedici ərazilərdir.

Yerli əhalinin xəstələnmə göstəricisinin və miqrantların sağlamlığına təsir edən ətraf mühitin əlverişsiz amillərinin müqayisəli analizi kifayət qədər vacib tədqiqatdır.

Miqrantların tibbi – sosial ehtiyaclarının ödənilməsi istiqamətində məqsədyönlü tədbirlərin işlənilməsi üçün ilk növbədə miqrantların adaptasiyasının yeni həyat şəraitinə təsirini öyrənmək, onların sağlamlıq vəziyyətinin və həyat keyfiyyətinin qiymətləndirmək vacibdir.

Tədqiqatın məqsədi. Kompleks kliniko – laborator tədqiqatlar əsasında miqrantların sağlamlığının öyrənilməsi və onların adaptasiyasının yaxşılaşdırılmasına yönəlmiş tədbirlərin, onlara göstərilən tibbi, psixoloji və sosial kömək modelinin elmi əsaslandırılması.

Tədqiqatın vəzifələri:

1. Yerli əhali və məcburi köçkünlərin sağlamlıq vəziyyətinin, həyat səviyyəsinin müqayisəli analizini həyata keçirtmək;
2. SF – 36 sual anketinin köməyi ilə qaşqın və məcburi köçkünlərin həyat keyfiyyətinin səviyyəsini müəyyən etmək;
3. Məcburi köçkünlərin əsas sanitar – gigiyenik, tibbi – demografik, sosial – gigiyenik xüsusiyyətlərini qiymətləndirmək və yerli əhali ilə məcburi köçkünlərin sağlamlıq vəziyyətinin müqayisəli analizini vermək.
4. Məcburi köçkünlərin psixoloji və tibbi – sosial adaptasiyası üzrə kompleks sağlamlaşdırıcı tədbirlərin işlənilməsi hazırlanması.
5. Xəstəliklərin profilaktikası məqsədi ilə maarifləndirici seminarların təşkili.

Tibbi müayinələr:

1. Qanın ümumi və biokimyəvi analizləri;
2. Elektrokardiogramma;
3. Ültrəsəs müayinəsi.

Əhalinin (məcburi köçkün və yerli əhali) xəstələnmə göstəricilərinin müqayisəli analizi və bu göstəricilər əsasında miqrantların sosial – məişət şəraitindən asılı olaraq sağlamlığının formalaşma qanunauyğunluqlarını aşkar edilmiş; məcburi köçkünlərə tibbi, psixoloji, sosial kömək üçün tibbi – sosial (psixogigiyenik) mərkəz modeli elmi əsaslanmışdır.

Layihə zamanı qarşıya qoyulan məsələlərdən bir də məcburi köçkünlərin həyat keyfiyyətini öyrənmək idi. Tibbi – sosial işlərin əsas vəzifələrindən biri əhalinin bütün qruplarına, xüsusilə də doğma yurd - yuvalarından didərgin düşmüş məcburi köçkünlərə normal həyat keyfiyyətini təmin etməkdir. Həyat keyfiyyəti – sosial – tibbi anlayışdır və ona insanın optimal yaşayışı üçün ehtiyac sistemi kimi baxmaq olar. Xəstəlik, əlillik isə, şübhəsiz, insanın həyat keyfiyyətini aşağı salır.

Beləliklə, həyat keyfiyyəti anlayışı – tibbi – sosial şəraiti, insanın psixoloji və somatik sağlamlığını, mənəvi və mədəni dəyərlərini (həyat dəyərləri), cəmiyyətin mədəni səviyyəsini və onun iqtisadi inkişafını əhatə edir. Həyat keyfiyyətini nizamlayan əsas amil sağlamlıqdır (fərdi, ictimai, ailə, professional), o da 6 əsas tərkiblə müəyyən edilir – xəstəlik səviyyəsi və onunla bağlı həyat davamlılığı (ölüm halları), məhsul və xidmətlərdən istifadə (bununla bağlı olan geoekologiya və gigiyena), sosial – bioloji şəraitlə bağlı risk, övlad (ailə), tibbi – sanitar vəziyyət (səhiyyə) və nəhayət, insanın informasiya vasitələrindən istifadə imkanı (televiziya, radio, ünsiyyət).

Müasir dövrdə belə həyat keyfiyyətinin ümumi qəbul olunmuş anlayışı müəyyən olunmamışdır. Həyat keyfiyyətinə daha çox cəmiyyətdə fəaliyyət göstərə bilmə bacarığı ilə (iş fəaliyyəti, ictimai fəaliyyət, ailə həyatı), həmçinin də insanın emosional, psixoloji və intellektual xüsusiyyəti ilə müəyyən olunurdu. Həyat keyfiyyətinin tədqiqatı zamanı əsas diqqət pasientin öz funksional imkanlarına verdiyi individual qiymətə diqqət yetirmək önəmlidir. Həyat keyfiyyətinin ölçülməsi məqsədi ilə bir sıra universal və xüsusiləşmiş vasitələrdən istifadə olunmuşdur. Bunun üçün ən rəşional vasitə test və sual anketləri olmuşdur. Hal – hazırda istifadə olunan ümumi metodlara Sickness Impact Profile (SIP), Nottingham Health Profile (NHP), Quality of Well-Being Scale, Mc

Master Health Index, Psychological General Well-Being Index, General Health Rating Index aid edilir. Layihə zamanı qaçqın və məcburi köçkünlərin həyat keyfiyyətini qiymətləndirmək üçün SF-36 metodundan istifadə edilmişdir. Yaşadığı yerlərdən ayrılma və miqrasiya prosesi şübhəsiz qaçqın və məcburi köçkünlərin həyat keyfiyyətinə və sağlamlıq vəziyyətlərinə təsir göstərmişdir. Tədqiqat zamanı iki qrup - əsas və nəzarət qrupları formalaşmışdır. Qaçqın və məcburi köçkünlər əsas qrupa, nəzarət qrupuna isə həmin ərazilərdə daimi yaşayan insanlar daxil edilmişdir. Alınan bütün məlumatlar üzərində statistik tədqiqat aparılmış, statistik məlumatların analizi isə özündə xəstələnmə səviyyəsinin qiymətləndirilməsi, intensiv və ekstensiv göstəriciləri özündə birləşdirmişdir.

2 Layihənin həyata keçirilməsi üzrə planda nəzərdə tutulmuş işlərin yerinə yetirilmə dərəcəsi (faizlə qiymətləndirməli)
(burada doldurulmalı)

Layihə zamanı nəzərdə tutulmuş anketləşmə işlərinin 90% - i həyata keçirilmişdir (layihə zamanı nəzərdə tutulmuş sayda insanların anketləşdirilməsi həyata keçirilməsi səbəbindən Bakı və Abşeron Rayonlarından kənarında anketləşdirmə aparılmamışdır). Layihədə nəzərdə tutulmuş sayda insanların tibbi müayinəsi (500 nəfər) – 80% (400 nəfər tibbi müayinədən keçmişdir). Tədqiqatların nəticələrinin nəşri – nəticələri toplu şəkildə hazırlanmışdır və çapa hazırlanır.

3 Hesabat dövründə alınmış **elmi nəticələr** (onların yenilik dərəcəsi, elmi və təcrübi əhəmiyyəti, nəticələrin istifadəsi və tətbiqi mümkün olan sahələr aydın şəkildə göstərilməlidir)
(burada doldurulmalı)

Məcburi köçkünlərin adaptasiyasının effektivliyini xarakterizə edən əsas göstərici onların sağlamlıq vəziyyətidir. Əlbəttə ki, həyat şəraitinin əlverişli olmaması, müharibə şəraitinin yaratdığı ağır psixoloji stress, sosial dezadaptasiya sağlamlıq vəziyyətinin pisləşməsinə və müxtəlif növ xəstəliklərin yaranmasına şərait yaradır.

Problemin kəskin olmasına baxmayaraq bu sahədə aparılan işlər kifayət qədər deyil və məcburi köçkünlərə göstərilən tibbi xidmətin effektivliyinin artırılması hələ də aktual və həll olunması gərəkən problem olaraq qalır. Müxtəlif kateqoriyadan olan məcburi köçkünlərin sağlamlıq vəziyyətini və məcburi miqrasiyanın uşaqların sağlamlığına göstərdiyi təsiri xarakterizə edən işlər azdır.

Bu səbəbdən layihə zamanı Dağlıq Qarabağ məcburi köçkünlərinin somatik və reproduktiv sağlamlığının vəziyyətini müəyyən etmək, onlara göstərilən tibbi xidmət təkmilləşdirilməsi və keyfiyyətinin artırılması, məcburi köçkünlərin kompakt yaşadığı ərazilərdə onların həyat təminatının (yaşayış şəraiti, tibbi xidmətlərdən istifadə edə bilmək imkanı, göstərilən tibbi – profilaktik tədbirlər kompleksi və s.) xarakterizə edilməsi ölkəmiz üçün vacib məsələlərdən biri olmuşdur.

Həyata keçirilmiş layihənin praktiki əhəmiyyət ondan ibarətdir ki, layihədə məcburi köçkünlərə göstərilən tibbi xidmətin yaxşılaşdırılması, qadınların reproduktiv sağlamlığı, hamilə qadınlar və süd verən analara kömək üzrə iş rejiminin dəyişdirilməsi, eləcə də profilaktik əhəmiyyətli informasiya materiallarının hazırlanması nəzərdə tutulmuşdur, həmçinin ilkin tibbi sənədləşdirmə və əhali ilə iş üzrə hesabatların hazırlanması və ümumi bazanın formalaşdırılması tibbi xidmət üçün müraciət edənlərə daha keyfiyyətli xidmət göstərməyə və ümumi vəziyyətin daha ətraflı qiymətləndirilməsinə kömək edəcəkdir.

Məcburi köçkünlərin sağlamlıq problemlərinin müxtəlifliyini nəzərə alaraq, layihə zamanı həll olunması gərəkən məsələlərə - problemin müxtəlif səviyyələrdə tədqiq edilməsi, əhalinin müxtəlif qrupları üzrə sorğuların aparılması – ailələrin sosial – iqtisadi vəziyyəti, uşaqların və yeniyetmələrin sağlamlıq problemləri, qadın və kişilərin sağlamlıq vəziyyətinin xarakterizə edilməsi, daha geniş yayılmış xəstəliklər, eləcə də onların tibbi xidmətlə təmin olunması, bu xidmətlərin effektivliyinin qiymətləndirilməsi və məcburi köçkünlərə göstərilən tibbi köməyin təkmilləşdirilməsi üzrə təkliflərin hazırlanması kimi işlər daxil edilmişdir.

Yeni mühitə adaptasiyanın pozulması sağlamlıq vəziyyətinin pozulmasına və xəstəliklərin artmasına gətirib çıxarır. Yaşayış yerinin dəyişilməsi zamanı yaranan riskə daha çox qadınlar və uşaqları məruz qalırlar. Mənfi faktorların təsiri və tibbi köməyin kifayət qədər olmaması ilk növbədə reproduktiv sağlamlığa təsir edir, ginekoloji patologiyalar isə doğumun aşağı düşməsinə, perinatal ölümlərin sayının artmasına gətirib çıxarır.

Bu səbəbdən layihə zamanı əsas diqqət reproduktiv sağlamlığın xarakterizə edilməsi, ona təsir edən amillərin öyrənilməsi, əhali artımı və doğulan uşaqların sağlamlıq vəziyyəti – onların fiziki inkişafı, xəstələnmə və ölüm hallarınının tədqiq edilməsinə yönəlmişdir

Aparılan tədqiqatlar nəticəsində Dağlıq Qarabağ məcburi köçkünlərinin və onların övladlarının somatik və reproduktiv sağlamlığının vəziyyətini müəyyən edilmiş və onlara göstərilən tibbi köməyin təkmilləşdirilməsi sahəsində yeni tədbirlər hazırlanmışdır. 500 nəfər əsas qrupa daxil edilmiş məcburi köçkün və yerli əhalinin sağlamlıq vəziyyətini müəyyən etmək üçün anketləşmə aparılmış və 400 nəfər, müxtəlif yaş qrupuna mənsub məcburi köçkünün tibb müayinəsi təşkil edilmişdir.

- 4 Layihə üzrə **elmi nəşrlər** (elmi jurnallarda məqalələr, monoqrafiyalar, icmallar, konfrans materiallarında məqalələr, tezislər) (dərc olunmuş, çapa qəbul olunmuş və çapa göndərilmişləri ayrılıqda qeyd etməklə, uyğun məlumat - jurnalın adı, nömrəsi, cildi, səhifələri, nəşriyyat, indeksi, İmpact Factor, həmmüəlliflər və s. bunun kimi məlumatlar - ciddi şəkildə dəqiq olaraq göstərilməlidir) *(surətlərini kağız üzərində və CD şəklinə əlavə etməli!)*

(burada doldurmalı)

Биомедицина № 1 – репродуктивное здоровье беженцев Азербайджанской республики (2015 çapa qəbul olunmuşdur)

Azərbaycan tibbinin müasir nailiyyətləri № 2 – Azərbaycanda məcburi köçkünlərin reproduktiv sağlamlığının kliniko – laborator xüsusiyyəti (2015 çapa qəbul olunmuşdur)

Tibb qəzeti № 16 (30.09.2014) Dağlıq Qarabağ məcburi köçkünlərinin sağlamlıq vəziyyətinin öyrənilməsi

Çapa hazırlanır - Azərbaycanda məcburi köçkünlərin reproduktiv sağlamlığının vəziyyəti (monoqrafiya)

- 5 İxtira və patentlər, səmərələşdirici təkliflər

(burada doldurmalı)

olmayıb

- 6 Layihə üzrə ezamiyyətlər (ezamiyyə baş tutmuş təşkilatın adı, şəhər və ölkə, ezamiyyə tarixləri, həmçinin ezamiyyə vaxtı baş tutmuş müzakirələr, görüşlər, seminarlarda çıxışlar və s. dəqiq göstərilməlidir)

(burada doldurmalı)

Olmayıb.

- 7 Layihə üzrə elmi ekspedisiyalarda iştirak (əgər varsa)

(burada doldurmalı)

	olmayıb
8	Layihə üzrə digər tədbirlərdə iştirak (burada doldurmalı) olmayıb
9	Layihə mövzusu üzrə elmi məruzələr (seminar, dəyirmi masa, konfrans, qurultay, simpozium və s. çıxışlar) (məlumat tam şəkildə göstərilməlidir: a) məruzənin növü: plenar, dəvətli, şifahi və ya divar məruzəsi; b) tədbirin kateqoriyası: ölkədaxili, regional, beynəlxalq) (burada doldurmalı) Layihə mövzusunda qaçqın və məcburi köçkünlərin kompakt yaşadığı ərazilərdə və Bakı şəhərinin Universitetlərində tələbələrin iştirakı ilə xəstəliklərin profilaktikasına yönəlmiş "Aktual xəstəliklər haqqında qısa müəhazirə" və "Gənclər və sağlamlıq" (infeksiya və rayonlar üzrə genetik xəstəliklər) adlı şifahi məruzələr və seminarlar həyata keçirilmişdir. Məruzələr yerli xarakter daşmışdır.
10	Layihə üzrə əldə olunmuş cihaz, avadanlıq və qurğular, mal və materiallar, komplektləşdirmə məmulatları (burada doldurmalı) EKQ, kolposkop
11	Yerli həmkarlarla əlaqələr (burada doldurmalı) Layihə çərçivəsində nəzərdə tutulmuş işlərin həyata keçirilməsi məqsədi ilə Nazirlər Kabineti (Aparatın qaçqınların, məcburi köçkünlərin problemləri, miqrasiya və beynəlxalq təşkilatlarla iş şöbəsinin sektor müdiri Hidayət Hüseynov), Səhiyyə və Təhsil Nazirlikləri, Şuşa Rayon İcra Hakimiyyəti (Şuşa rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Səfərov Bayram Əsəd oğlu), Abşeron rayon İcra Hakimiyyəti və Qaradağ İcra Hakimiyyəti (İcra hakimiyyəti başçısı, Mikayılov Süleyman Surxay oğlu) kimi dövlət orqanları ilə, həmçinin Azərbaycan Tibb Universiteti, Bakı Slavyan Universiteti, Mədəniyyət və İncəsənət Universiteti, Memarlıq və İnşaat Universiteti ilə əlaqələr qurulmuşdur.
12	Xarici həmkarlarla əlaqələr (burada doldurmalı) olmayıb
13	Layihə mövzusu üzrə kadr hazırlığı (əgər varsa) (burada doldurmalı) yoxdur
14	Sərgilərdə iştirak (əgər baş tutubsa) (burada doldurmalı) yoxdur
15	Təcrübəartırmada iştirak və təcrübə mübadiləsi (əgər baş tutubsa) (burada doldurmalı) yoxdur
16	Layihə mövzusu ilə bağlı elmi-kütləvi nəşrlər, kütləvi informasiya vasitələrində çıxışlar, yeni yaradılmış

internet səhifələri və s. (məlumatı tam şəkildə göstərilməlidir)

(burada doldurmalı)

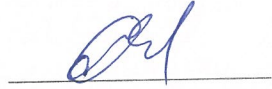
"Azərbaycanda məcburi köçkünlərin reproduktiv sağlamlığının vəziyyəti" . Material toplusu. Çapa hazırlanır.

SİFARIŞÇI:

Elmin İnkişafı Fondu

Müşavir

Babayeva Ədilə Əli qızı

(imza)

" 31" mart 2015-ci il

İCRAÇI:

Layihə rəhbəri

Kamilova Nigar Mirnağı qızı

(imza)

" 30" mart 2015-ci il

Baş məsləhətçi

Daşdəmirova Xanım Faiq qızı

(imza)

" 31" mart 2015-ci il

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ YANINDA
ELMİN İNKİŞAFI FONDU

MÜQAVİLƏYƏ ƏLAVƏ

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Elmin İnkişafı Fondunun
və UNESCO üzrə Azərbaycan Respublikasının Milli Komissiyasının
maliyyə və təşkilati dəstəyi ilə elmi-tədqiqat proqramlarının, layihələrinin
və digər elmi tədbirlərin maliyyələşdirilməsi məqsədi ilə qrantların
verilməsi üzrə 2013-cü ildə keçirilmiş beynəlxalq xarakterli
2-ci "ŞUŞA QRANTI" müsabiqəsinin (EIF/MQM-2-Shusha-2013-3(9))
qalibi olmuş layihənin yerinə yetirilməsi üzrə

ALINMIŞ NƏTİCƏLƏRİN ƏMƏLİ (TƏCRÜBİ) HƏYATA KEÇİRİLMƏSİ
VƏ LAYİHƏNİN NƏTİCƏLƏRİNDƏN GƏLƏCƏK TƏDQIQATLARD
İSTİFADƏ PERSPEKTİVLƏRİ HAQQINDA
MƏLUMAT VƏRƏQİ
(Qaydalar üzrə Əlavə 16)

Layihənin adı: Dağlıq Qarabağ məcburi köçkünlərinin reproduktiv sağlamlıq vəziyyətinin öyrənilməsi
Layihə rəhbərinin soyadı, adı və atasının adı: Kamilova Nigar Mirnağı qızı
Qrantın məbləği: 34 000 manat
Layihənin nömrəsi: EIF/MQM-2-Şuşa-2013-3(9)-10/07/3-M-03
Müqavilənin imzalanma tarixi: 26 fevral 2014-cü il
Qrant layihəsinin yerinə yetirilmə müddəti: 12 ay
Layihənin icra müddəti (başlama və bitmə tarixi): 01 mart 2014-cü il-01 mart 2015-ci il

1. Layihənin nəticələrinin əməli (təcrübi) həyata keçirilməsi

1 Layihənin əsas əməli (təcrübi) nəticələri, bu nəticələrin məlum analoqlar ilə müqayisəli xarakteristikası

(burada doldurulmalı)

Məcburi köçkünlərin adaptasiyasının effektivliyini xarakterizə edən əsas göstərici onların sağlamlıq vəziyyətidir. Əlbəttə ki, həyat şəraitinin əlverişli olmaması, müharibə şəraitinin yaratdığı ağır psixoloji stress, sosial dezadaptasiya sağlamlıq vəziyyətinin pisləşməsinə və müxtəlif növ xəstəliklərin yaranmasına şərait yaradır.

Problemin kəskin olmasına baxmayaraq bu sahədə aparılan işlər kifayət qədər deyil və məcburi köçkünlərə göstərilən tibbi xidmətin effektivliyinin artırılması hələ də aktual və həll olunması gərəkən problem olaraq qalır. Müxtəlif kateqoriyadan olan məcburi köçkünlərin

sağlamlıq vəziyyətini və məcburi miqrasiyanın uşaqların sağlamlığına göstərdiyi təsiri xarakterizə edən işlər azdır.

Bu səbəbdən layihə zamanı Dağlıq Qarabağ məcburi köçkünlərinin somatik və reproduktiv sağlamlığının vəziyyətini müəyyən etmək, onlara göstərilən tibbi xidmət təkmilləşdirilməsi və keyfiyyətinin artırılması, məcburi köçkünlərin kompakt yaşadığı ərazilərdə onların həyat təminatının (yaşayış şəraiti, tibbi xidmətlərdən istifadə edə bilmək imkanı, göstərilən tibbi – profilaktik tədbirlər kompleksi və s.) xarakterizə edilməsi ölkəmiz üçün vacib məsələlərdən biri olmuşdur.

Müxtəlik kateqoriyadan olan məcburi köçkünlərin sağlamlıq vəziyyətinin xarakterizə edilməsi və məcburi küçürülməsin qadınların və uşaqların sağlamlıq vəziyyətinə göstərdiyi təsirin öyrənilməsi sahəsində çox az işlər görülmüşdür.

MDB, eləcə də Avropa məkanında qaçqın və məcburi köçkünlərin sayına görə Azərbaycan ilk yerlərdə gələn dövlətlərdən biri olmasına baxmayaraq, bu kateqoriyadan olan insanların həyat səviyyəsinin yaxşılaşdırılması baxımından ən fəal siyasət yürüdən və yüksək nəticələr əldə edən ölkələrdən hesab olunur. Qaçqın və məcburi köçkünlərin yaşayış səviyyəsinin daha da yaxşılaşdırılması dövlətin həyata keçirdiyi siyasətin əsas prioritetlərindən birini təşkil edir.

Aparılan tədqiqatlar nəticəsində Dağlıq Qarabağ məcburi köçkünlərinin və onların övladlarının somatik və reproduktiv sağlamlığının vəziyyətini müəyyən edilmiş və onlara göstərilən tibbi köməyin təkmilləşdirilməsi sahəsində yeni tədbirlər hazırlanmışdır. 500 nəfər əsas qrupa daxil edilmiş məcburi köçkün və yerlin əhalinin sağlamlıq vəziyyətini müəyyən etmək üçün anketləşmə aparılmış və 400 nəfər, müxtəlif yaş qrupuna mənsub məcburi köçkünün tibb müayinəsi təşkil edilmişdir.

Həmçinin ilk dəfə əhalinin həyat keyfiyyəti müqayisəli şəkildə öyrənilmişdir. Yerli əhalinin və məcburi köçkünlərin sağlamlıq vəziyyəti, ona təsir edən həyat şəraiti, ailə - məişət vəziyyəti öyrənilmiş və statistik analizi aparılmışdır.

Layihə zamanı Azərbaycanda ilk dəfə qaçqın və məcburi köçkünlərin reproduktiv sağlamlıqları tədqiq edilmiş, onlara göstərilən xidmətlərin keyfiyyəti müəyyən edilmiş, bu sahənin inkişaf yolları və yeni xidmətlərin yaradılması, profilaktik və reproduktiv sağlamlıq haqqında informativliyin artırılması istiqamətində tədbirlər həyata keçirilməsi üçün metodlar təklif olunmuşdur.

Əldə edilmiş nəticələr kitab şəklində toplanmış və çapa hazırlanır.

Layihənin nəticələrinin əməli (təcrübi) həyata keçirilməsi haqqında məlumat (istehsalatda tətbiq (tətbiqin aktını əlavə etməli); tədris və təhsildə (nəşr olunmuş elmi əsərlər və s. – təhsil sisteminə tətbiqin aktını əlavə etməli); bağlanmış xarici müqavilələr və ya beynəlxalq layihələr (kimlə bağlanıb, müqavilənin və ya layihənin nömrəsi, adı, tarixi və dəyəri); dövlət proqramlarında (dövlət orqanının adı, qərarın nömrəsi və tarixi); ixtira üçün alınmış patentlərdə (patentin nömrəsi, verilmə tarixi, ixtiranın adı); və digərlərində)

(burada doldurmalı)

Miqrasiya prosesinin, ətraf mühit amilinin və sosial – məişət şəraitin kompleks və sistemli öyrənilməsi məcburi köçkünlərin sağlamlığının formalaşma qanunauyğunluğunu müəyyən etməyə imkan verir. Məcburi köçkünlərin sağlamlığının sosial - gigiyenik qiymətləndirilməsi onların rəşional yerləşdirilməsi tədbirlərini planlaşdırmaq zamanı aparılmış tədqiqatların

nəticələrini nəzərə almaq məqsədəuyğundur.

İşlənib hazırlanmış tibbi – sosial (psixogigiyenik) mərkəz modeli şəhər və kənd şəraitində məcburi köçkünlərə tibbi, psixoloji və sosial kömək təşkilinin əsasıdır.

Bu cür yanaşma böyük kontingentli, müxtəlif xəstəliklərə meyilli məcburi köçkünlərlə iş zamanı çox vacibdir. Layihə zamanı qeyri hökumət təşkilatlarının göstərdikləri yardımlar və onların yerli səhiyyə orqanları ilə qarşılıqlı əlaqəsi məcburi köçkünlərlə tibbi köməyin göstərilməsinin asanlaşdırılması və təkmilləşdirilməsində rolu önə çəkilmişdir.

Məcburi köçkünlərin və onların övladlarının sağlamlığında baş verən dəyişikliklərin əsas xüsusiyyəti müəyyən edilmiş və gələcəkdə yarana biləcək problemlərin aradan qaldırılması və onların profilaktikası yolları işlənib hazırlanmışdır.

Gələcəkdə tibbi kömək üçün müraciət edəcək məcburi köçkünlərə daha keyfiyyətli tibbi köməyin göstərilməsinə şərait yaradacaqdır.

2. Layihənin nəticələrindən gələcək tədqiqatlarda istifadə perspektivləri

1

Nəticələrin istifadəsi perspektivləri (fundamental, tətbiqi və axtarış-innovasiya yönü elmi-tədqiqat layihə və proqramlarında; dövlət proqramlarında; dövlət qurumlarının sahə tədqiqat proqramlarında; ixtira və patent üçün verilmiş ərizələrdə; beynəlxalq layihələrdə; və digərlərində)

(burada doldurmalı)

Tədqiqat zamanı əldə edilmiş məlumatlar səhiyyə sahəsində, həkimlərin, mama - ginekoloqların, tibbin işçilərinin, Qaçqın və məcburi köçkünlər işlər üzrə dövlət komitəsi və digər sahələrinin mütəxəssislərinin praktik fəaliyyətinə yardım göstərəcəkdir.

SİFARIŞÇI:

Elmin İnkişafı Fondu

Müşavir

Babayeva Ədilə Əli qızı

(imza)

" 31" mart 2015-ci il

İCRAÇI:

Layihə rəhbəri

Kamilova Nigar Mirnağlı qızı

(imza)

" 30" mart 2015-ci il

Baş məsləhətçi

Daşdəmirova Xanım Faiq qızı

(imza)

" 31" mart 2015-ci il

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ YANINDA
ELMİN İNKİŞAFI FONDU**

MÜQAVİLƏYƏ ƏLAVƏ

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Elmin İnkişafı Fondunun
və UNESCO üzrə Azərbaycan Respublikasının Milli Komissiyasının
maliyyə və təşkilatı dəstəyi ilə elmi-tədqiqat proqramlarının, layihələrinin
və digər elmi tədbirlərin maliyyələşdirilməsi məqsədi ilə qrantların
verilməsi üzrə 2013-cü ildə keçirilmiş beynəlxalq xarakterli
2-ci "ŞUŞA QRANTI" müsabiqəsinin (EIF/MQM-2-Shusha-2013-3(9))
qalibi olmuş layihənin yerinə yetirilməsi üzrə

ALINMIŞ ELMİ MƏHSUL HAQQINDA MƏLUMAT
(Qaydalar üzrə Əlavə 17)

Layihənin adı: **Dağlıq Qarabağ məcburi köçkünlərinin reproduktiv sağlamlıq vəziyyətinin öyrənilməsi**
Layihə rəhbərinin soyadı, adı və atasının adı: **Kamilova Nigar Mirnağı qızı**
Qrantın məbləği: **34 000 manat**
Layihənin nömrəsi: **EIF/MQM-2-Şuşa-2013-3(9)-10/07/3-M-03**
Müqavilənin imzalanma tarixi: **26 fevral 2014-cü il**
Qrant layihəsinin yerinə yetirilmə müddəti: **12 ay**
Layihənin icra müddəti (başlama və bitmə tarixi): **01 mart 2014-cü il-01 mart 2015-ci il**

Diqqət! Bütün məlumatlar 12 ölçülü Arial şrifti ilə, 1 intervalla doldurulmalıdır

1. Elmi əsərlər (sayı)

№	Tamlıq dərəcəsi	Çapa qəbul		Çapa göndərilmiş
		Dərc olunmuş	olunmuş və ya çapda olan	
1.	Elmi məhsulun növü Monoqrafiyalar həmçinin, xaricdə çap olunmuş			Azərbaycanda məcburi köçkünlərin reproduktiv sağlamlığının vəziyyəti

2.	Məqalələr həmçinin xarici nəşrlərdə	Tibb qəzeti № 16 (30.09.2014) Dağlıq Qarabağ məcburi köçkünlərinin sağlamlıq vəziyyətinin öyrənilməsi	Биомедицина № 1 – репродуктивное здоровье беженцев Азербайджанской республики Azərbaycan tibbinin müasir nailiyyətləri № 2 – Azərbaycanda məcburi köçkünlərin reproduktiv sağlamlığının kliniko – laborator xüsusiyyəti
3.	Konfrans materiallarında məqalələr O cümlədən, beynəlxalq konfrans materiallarında		
4.	Məruzələrin tezisləri həmçinin, beynəlxalq tədbirlərin toplusunda		
5.	Digər (icmal, atlas, kataloq və s.)		

2. İxtira və patentlər (sayı)

№	Elmi məhsulun növü	Alınmış	Verilmiş	Ərizəsi verilmiş
1.	Patent, patent almaq üçün ərizə			
2.	İxtira			
3.	Səmərələşdirici təklif			

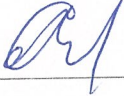
3. Elmi tədbirlərdə məruzələr (sayı)

№	Tədbirin adı (seminar, dəyirmi masa, konfrans, qurultay, simpozium və s.)	Tədbirin kateqoriyası (ölkədaxili, regional,	Məruzənin növü (plənar, dəvətli, şifahi, divar)	Sayı

1.	Seminar	beynəlxalq) Ölkədaxili	şifahi	2
2.	Seminar	Ölkədaxili	divar	4
3.				

SİFARİŞÇİ:**Elmin İnkişafı Fondu****Müşavir**

Babayeva Ədilə Əli qızı

(imza)

" 31" mart 2015-ci il

İCRAÇI:**Layihə rəhbəri**

Kamilova Nigar Mirnağlı qızı

(imza)

" 30" mart 2015-ci il

Baş məsləhətçi

Daşdəmirova Xanım Faiq qızı

(imza)

" 31" mart 2015-ci il